

NEZAKET AYIRIR
GÜNDÜZÜ GECEDEN
Seçme Şiirler

MARIJA DEJANOVIĆ

Hazırlayan ve Çeviren
Gökçenur Ç.

Nezaket Ayırır Gündüzü Geceden Gün / Seçme Şiirler
Marija Dejanović

VII. İSTANBUL Offline Şiir Festivali kapsamında
tanıtım materyali olarak basılmıştır, satılamaz.

2024

Mavi Delta Yayınları
Genel Yayın Yönetmeni: Zerrin Yılmaz
Türkçe çeviri: Gökçenur Ç.

Bu kitapçık **Versopolis Platformu** desteğiyle
basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

DOBROTA RAZDVAJA DAN I NOĆ	5
SELIDBA	6
PUTOVNICA	7
PATLIDŽAN	18
VJEĐE DALEKOVIDNIH	22
RIBA	27
FRIZURE DEVEDESETIH	28
ČEKANJE	34
DOBROTA RAZDVAJA DAN I NOĆ	35
NEZAKET AYIRIR GÜNDÜZÜ GECEDEN	39
NAKİL	40
PASAPORT	41
PATLICAN	53
UZAKLARA BAKANIN GÖZ KAPAKLARI	57
BALIK	62
DOKSANLARIN SAÇLARI	63
BEKLEYİŞ.....	69
NEZAKET AYIRIR GÜNDÜZÜ GECEDEN	70

KINDNESS SEPARATES DAY AND NIGHT	74
THE MOVE	75
PASSPORT	76
AUBERGINE	87
THE EYELIDS OF THE LONGSIGHTED	91
FISH	96
'90S HAIRSTYLES	98
WAITING	104
KINDNESS SEPARATES DAY AND NIGHT	105

DOBROTA RAZDVAJA DAN I NOĆ

SELIDBA

*selidba našeg organizma
dogodila se preko noći*

*zbacili smo sa sebe svoj mesnati oklop
i zaboravili kako biti opterećeni*

nismo se time mnogo zamarali

tijelo vibrira dok leži pored jezera

*iz ušiju mu izrasta lopoč
i kralježnica mu je strelica
koja pokazuje jug*

*gdje odlaze boje
kad se latice raspu i vrate u naručje zemlje?*

u nos

odlaze ti u nos

PUTOVNICA

Prvih par mjeseci
nisam govorila
Kad sam progovorila, nisam prestajala

Saznavala sam o razlici spužve i žarulje
učila bakine riječi i izmišljala svoje

O svemu sam mogla govoriti
osim o sebi

To se stanje zadržalo
prvih dvadeset godina

*

Prve su mi riječi bile ta-to
izgovorene ispred tanjura graha
bilo je to pitanje što je to

Tog jutra nije bilo nikoga
tko bi se u tim riječima pronašao
tko bi želio lagati da mi je prva riječ bila tata

Moje su prve riječi najviše veselile mene
Oca su rastužile jer ih je propustio
Majku su naljutile jer su bile znak
njegovog odsustva

Odlazio je raditi u drugi grad da bi nas hranio
Zato nikad nije jeo s nama
Zato smo jeli u tišini kad jedemo
Zato je jeo našu tišinu po povratku

Majka ga vidi na vratima i kaže
bolje bi bilo da se nisi vratio
Ono što je mislila reći bilo je
bolje bi bilo da nisi odlazio

Bilo bi bolje da nitko nije morao otići
Ti su odlasci bili odlasci onih
koji nisu htjeli nikamo ići

Tako odlaze oni koji se nemaju kamo vratiti

*

Manjak doma, previše stanova

U prvih pet godina Bjelovar, Zagreb i nekoliko Sisaka

Prvo smo došli pred Njemačku, nisu nas pustili unutra

Uzalud je moj djed govorio ja sam te stanove gradio

Za vrijeme studija u Zagrebu pitali bi me odakle sam

Tamo gdje sam rođena

bila sam tad i nikad više

Tamo gdje sam odrasla bila sam od početka

djevojčica čudnog naglaska

Ovu moju nedoumicu riješio je odlazak u inozemstvo

Tamo naši naglasci uglavnom zvuče isto

Sad odlazim samo kad želim

Ostajem koliko mi je potrebno

Ako nekog zanima u čemu je razlika

između odlaska i dolaska:

razlika je u meni

*

Pije grčko piće, koje je isto kao hrvatsko
samo trostruko
uz piće uvijek dolazi mješavina orašastih plodova
u znak gostoprimstva

Prvo drvo koje sam ovdje vidjela bilo je stablo naranče
gradovi su puni betona pa sade ta mirisna sunca

Pogledaš li malo gore, vidjet ćeš zelenilo koje visi s balkona
Grcima su ti lebdeći podovi ono što su nama dvorišta

Zato sam mu se smijala da je ptica
da sleti na balkon i gricka te bademe

Moram imati dvorište
jer u njemu sjedim i pijem domaći sok od bazge
U njemu imam ležaljku i sunčam si noge

Evo ti, pa se sunčaj, gušterice, kaže
i pokaže na more

*

Većinu svog djetinjstva
igrala sam nogomet s dječacima iz susjedstva
posve jednaka drugim igračima
onda su mi narasle grudi

Nisam više mogla skidati majicu
da se polijevam vodom po golom torzu
kad sunce zapeče aute
na ispucalom asfaltu predgrađa

dvorištu grada koji je jedini bio toliko usamljen
da prihvati čak i nas, iako i sebe jedva trpi
ponudio nam je posao i stan

Što sam u tom djetinjstvu vidjela?
Poneku tučnjavu, mačku koja se okotila
ispod stubišta

Nasip prekriven snijegom
pusto blato na nasipu nakon snijega
i visibabe koje izrastaju iz njega

*

Da sam htjela doći
iz Siska u Dubrovnik
trebala bi mi putovnica

U prvih dvadeset godina
Dubrovnik sam vidjela
samo na Igri prijestolja

*

Kažem, što je to
kaže, tsipouro

Turisti misle da pijemo ouzo
ali ouzo je smeće koje piju turisti

*

Ne volim turiste

Nakon turista dolaze veliki shopping centri
s njima odlazi društvo i dolazi robovlasnička država

Kaže turisti dođu na plažu ispred moje kuće
i onda ne mogu voziti kajak
Ta mu je plaža kao meni onaj komad
ceste na kojem sam igrala nogomet
a turisti su kao auti

Prolaze u svojoj glasnoj brojnosti

Podsjećaju nas da prostor nije naš
čak ni ako u njemu provodimo
značajan dio života

Uče nas da posjedovati i pripadati
nije ista stvar

*

Muškarci iz povijesti
i ono malo zapamćenih žena
turisti su u japankama na Velebitu svijeta

Pisali su ili o prijateljima, ili o mrtvima
Zato su sve istine uljepšavali
činili ih više nalik lažima

Pamtili su ono što se moglo prepričati
u dvorištu ili na balkonu
fotografirati i spremi u džep

ponijeti sa sobom

*

U mladosti sam prikazivala
ružnijima nego što jesmo
sebe i svijet – voljene ljude ne

Njih sam puštala da miruju u tišini

Ta je tišina bila najbolje
što sam mogla dati

Danas se trudim reći
točno kako mislim da jest

– dođi k sebi dok još imaš kome
– dvorište je veće od države

Ali i dalje hvatam pokojeg vruga za rogove

– večer koja grize za čelo
– ležaljku koja se ne da oprati

Ima dana – sa sobom bih se posvađala

Bacila sjekiru na mjesec jer svijetli
nožem jurišala na vlak jer kasni

– na ljudima su mane najopasnije

kad povjerujemo da su vrline –

Ne udaram slabijeg ni ako udari prvi

Dok hodam cestom
pazim da zapamtim sve
nebitne stvari

PATLIDŽAN

Znaš, sad sam odavde
rekla mi je majka gledajući u polovicu vrta
ispunjenu patlidžanima koje je uzgojila
pretjerano brižno, kao djecu, na malom kvadratu zemlje
koju je kupila teško zarađenim novcem
teškim radom preorala lijevo-desno, prema gore
kao pletenje veste

Na drugoj polovici još ima zemlje za kopanje
i čini se da svakim zamahom motike
povećava udaljenost između sela u kojem je odrasla
i ovog dvorišta u kojem stojimo
kao da je svaki korak naprijed nova praznina
ali i svaka nova praznina razlog da se krene dalje
U svaku od rupa sadi sjećanje
na davno zakopana lica

Tamo više ne postoji
Ionako si otišla možda dvaput u životu
a ja sam ovdje već godinu dana duže
nego što sam bila u –
i onda zastane prije nego što kaže
da sam rođena za vrijeme etničkog čišćenja
ali da nije bilo ničega čistog

u bolnici u kojoj sam se prvi put pojavila
– začudo živa –
dok su oko prostrtog mesa moje majke umirali
vojnici i civili

- njezinog mesa – i da sam rođena u krevetu
u kakvom nijedna žena ne bi trebala rađati
i nijedno dijete prvi put ugledati svijet
da se takva hospitalizacija ne može zvati uslugom
nego zločinom protiv čovječnosti

Lagano je podigla lakat
da nadlanicom obriše znoj sa čela
i prestane kopati

U tišini smo ušle u auto
Nakon nekoliko sati vidjele graničnu policiju

I dalje ih ne voli

Kao i prošli put kad sam je vidjela
baka ima iznošenu sivu haljinu
i širok osmijeh

Stoji na kapiji, škilji

Napravila nam je krompirušu

Iako se već godinama gotovo ničeg ne sjeća
baka i dalje savršeno pamti lice moje majke

Nisi se nimalo promijenila, kćeri
Kaže, ispruži ruku
i podraga mi obraz

VJEDE DALEKOVIDNIH

Iskašljala sam pticu i ona je zapjevala
Iz kljuna se raširilo debelo drvo

Maternica mi je čajnik s jednim uhom
jetra mi je zlatna guska

Ne može ih stvarnost načeti

Bolesna sam, ali dobre volje
oči mi bliješte i sklapaju se
sporije nego inače

Kad budeš dolazio, ne donosi lijekove
Ova bolest nije za liječenje

Svake sam godine sve manje čovjek
a sve više hrast

U praznini mi je
veća praznina
zbog koje si vječan

*

Kad se približiš
sjekiru ostavi ispred
ne treba ti

*

Jutros sam na potoku vidjela
kako dječaci love ribu
golim rukama

Skupljaju dlanove
kao dalekovidni vjeđe
i ribe poskoče kao leptiri

doskoče na njihov tanjur

sve se to u igri događa
ribi se zamute oči od svjetla

dogodi se riba pa skok
pa dođe kraj ribi

*

Vidjela sam stotine dječaka i tisuće riba
kako se zlatnim obručima igraju ribolova
Dječaci podižu obruče k nebu da njima hvataju
odbljeske sunca
ribe kroz njih prolaze kao polumjeseci

Tako su dječaci puni mladosti i sna
i ribe pune svjetlosti i skokova

Dječaci su tako puni riba

Sunce, zasljepljujuća svevideća migreno
okrutna i pravedna
koja nas tjera da se množimo i umiremo
jedni s drugima
jedni u drugima

obruči koje nosimo u rukama
tvoj su oblik
kojem se molimo

*

Danas mi je tjeme teško i toplo

Gledano s tla, otopljeni snijeg
skuplja sitne pramenove moje kose
u male vriježe

Gledano s neba
to je tijelo koje svijetli u snijegu
kao šuma u plamenu

Rasteže se obruč
postavljen oko srca da ne pukne
od vlastitog širenja

Jata gusaka
tisućama godina
lete prema suncu

RIBA

Kaže mi: ovako se lovi riba
Postaviš dlanove tako da čine malenu barku
i onda u taj tanjur plačeš

Riba se čisti tako da njezinu kožu
otvoriš jezikom noža
izvadiš organe i staviš na stol

Zatim za svaku svoju ranu zatakneš udicu
Rane su tu od prije
u tome i jest stvar

Pobrineš se da je pećnica toplija od sunca
i brzo staviš unutra ostatak ribe

Ribu se mora ispeći brzo
inače će zaboraviti da je riba

Dok se priprema riba
pogled treba čuvati u posudi
i posudi govoriti ti si riba

ti si riba
ti si riba

FRIZURE DEVEDESETIH

Svatko je od nas vidljiv

To je ono što definira čovjeka –
– koliko dugo može pristati
na vlastitu izloženost

To ti kažem, nogu obraslih u napola-dlake
dok jedem krušku
i sama sam sebi dovoljna

Kašljem ostatke
onoga što sam o tebi sanjala
i imenujem ih gotovo suvišnima

Dišeš kao zlatan sat
ostavljen na travi u proljeće

*

Može se reći da ti vjerujem
Ipak sam sanjala
da je čovječanstvo frizure devedesetih
nostalgična nadoknada
koja nikad ne nadmašuje original
Ne mislim na naše devedesete

mislim na rachel frizuru i grunge
tinejdžerstva kakva nismo mogli imati

Utješne prikaze tih odrastanja
gledali smo na televizijskim serijama
oponašali pokrete glumaca
i način odijevanja

Sanjala sam sve ružne stvari
oštrice-nokte i fleksibilnost
kamatne stope

Otklopiš ruž za usne i odvrneš
Iz njega izađe posjekotina
umjesto poljupca

*

Mogli bismo imati sve
govoriti savršeno jednostavne rečenice
Biti posve ogoljeni
tek okoćeni mladunci čovjeka
kojima gubitak zaklona
ne oduzima dostojanstvo

Šutiš kao hrđa na zubatoj kući
kraj koje smo jednom
prošli automobilom

*

Rođena sam s velikim šakama
i malim zubima
kao unuka zidara i bauštelca

Došla sam na svijet
oko vrata obješena o pupčanu vrpču
i preživjela

Moje je prvo djelo
neuspješan pokušaj samoubojstva

Moja je prva pobjeda
pobjeda nad vlastitom smrću

Sreća se u mene izlila naknadno
kroz otvorenu fontanelu

Kad mi je ljubav zapjevala prvu uspavanku
i onda me zatvorila

*

Prvu sam menstruaciju
zazidala u temelje kuće
i ona se odmah srušila

*

Jednom sam bila dobra

Nahranila tuđeg psa
pomazila mačku koja ne pripada nikome
dvaput odselila u tuđu državu

Sve su te zemlje sad tvoje zemlje
Sva je ta ljubav sad tvoja ljubav
Sva je ta šutnja tvoja

ČEKANJE

*u tijelu je više uspomena nego u svjetskoj povijesti
u povijesti je zlatni krumpir*

*ljubav ne može spasiti svijet
ljubav ne može spasiti ni one koji vole*

*tijelo leži u zemlji, pokopano
tijelo zemlje čeka ispod nogu čovjeka*

u središtu povijesti stoji – ne raste i ne hoda ništa

nemamo više vremena za čekanje kraja svijeta

DOBROTA RAZDVAJA DAN I NOĆ

U vrtu drži dva psa – mješance
tko zna koliko različitih pasmina
Iza kuće, grmlje šipka nalikuje na ranu
nastalu izostankom češljanja
šamponiranja, brige

Svakog je dana čujem kako viče na njega
krešti kao sijeda ptica i onda pretjerano ljudski
plače iz grla
Kad se napnem da je poslušam
kao kroz vodu
upropastio si mi život i zbog tebe nemam nikoga
i lajanje psa
ali vidjet ćeš, jednom kad me ne bude
kome ćeš piti krv na slamku

i ne znam govori li to mužu
tretirajući ga kao psa
ili psu, tretirajući ga kao muža

Sigurna sam da ljubav razdvaja domaćeg psa od lutalice
kao što dobrota razdvaja dan i noć
i sve sam uvjerenija da ništa vrijedno spomena
ne razdvaja čovjeka od drugih životinja

U mraku se ne vidi ništa opipljivo, grmlje šipka
kao da naprasito buja kroz njegovo krzno
Zreli su šipci polipi
nastali na vratu usijecanjem lanca
i vire ispod krzna
nisam sigurna navire li to smrt kroz kožu
ili život probija ispod lanca

Jednom je došla hladnija zima
Poskliznula se na zaleđen put dok je nosila hranu psima
i slomila nogu

Sanjala sam da je napokon umrla
i prestala mučiti sebe i pse
da je pao mraz i prekrrio šipke, nogu i polipe

Sanjala sam da dolazim s pilom, režem im lanac

i oslobađam stotinu njezinih pasa koji
živi i mrtvi
napokon odlaze

odlaze na stazu
koja vodi iz dvorišta
da joj pojedu tugu i poližu rane

NEZAKET AYIRIR GÜNDÜZÜ GECE DEN

NAKİL

bir gecede hallettik uzuvlarımızı nakletmeyi

etten zırhımızı çıkardık
oracıkta unuttuk nasıl bir yük olduğunu

pek de uğraştırmadı bizi bu

titreşiyor gölün kıyısında yatan bedenim

kulaklarından su zambakları fışkırıyor
omurgan
güneyi gösteren bir ok

renkler nereye gider
taç yaprakları toprağın kollarına döndüğünde

burnundan içeri girer

girer burnundan içeri

PASAPORT

İlk birkaç ay
hiç konuşmadım
sonunda konuştuğumdaysa, hiç susmadım

Öğrendim banyo süngeriyile ampulün farkını
öğrendim babaannemin sözcüklerini
ve kendi sözcüklerimi uydurdum

Kendimden başka
her şeyden konuşabilirdim.

Böylece gelip geçti
ilk yirmi yılım.

*

İlk sözcüklerim mu-niii oldu
Bir tabak fasulyeyi görünce önümde.
Bu ne?

O sabah kimse yoktu evde
Yoktu ilk sözcüklerimin içinde kendini gören
Kimse, ilk sözcüğü *babam* oldu diye yalan söyleyen

İlk sözcüklerim en çok beni neşelendirdi
Babam bunu kaçırdığı için üzgündü
Annem kızgındı çünkü sözcüklerim
Yokluğunu vurguluyordu

Babam başka bir şehirde çalışıyordu ekmek getirmek için eve
Bu yüzden hiç bizimle yemek yemedi
Bu yüzden yemek masası hep sessizdi
Bu yüzden nefret ettik sessizliğimizden o geri döndüğünde

Annem onu kapıda gördü ve
Keşke hiç dönmeseydin dedi
Aslında bu demekti
Keşke hiç gitmeseydin

Dilerim kimse ayrılmak zorunda kalmasın bir daha
Böyle ayrılıklar yakışır ancak

Hiç istemeyenlere çıkmak yola

Ayrılıkları, dönecek yeri olmayanların

*

Evsizdim gezdim o evden bu eve
İlk beş yıl geçti, Bjelovar, Sisak ve Zagreb'te

Sonra dayandık Almanyanın kapısına da almadılar bizi içeri
Dedem dese de ben yaptım ulan hep bu evleri

Zagreb Üniverstesine girdiğimde sordular nerelisin diye

Sadece doğduğumda
Doğduğum yerdeydim
Çocukluğumun geçtiği her yerde
Garip aksanlı bir kızdım ben.

Yurtdışında yaşamaya başladığımda
Kendiliğinden halloldu bu da

Şimdi sadece canım istediğinde gidiyorum
Ve kalmam gerektiği kadar kalıyorum orada

Soracak olan olursa farkını
gitmenin ve dönmenin:

derim, aradaki tek fark benim

*

Bir Yunan içkisi içiyor aynı Hırvat rakısı
Tek fark bizimkinin üç katı
Fındık fıstık da getiriyorlar yanında
Bir konukseverlik göstergesi olarak

Portakaldı ilk gördüğüm ağaç burada
Şehirler hep beton, kokulu güneşler dikmişler sokaklara

Başını kaldırıp bakarsan göreceksin balkonlardan sarkan
yeşillikleri
Uçan çayırları var onların, bizim bahçelerimiz
Bu yüzden şakayla karışık takılıyorum ona sen bir kuşsun diye
Bademleri gagalamak için balkonlara konan

Bir bahçem olmalı her zaman benim
Oturup ev yapımı mürver likörü içeceğim

İşte güneş, güneşlen hadi,
diyor bana seni kertenkele seni,
parmağıyla göstererek denizi

*

Çocukluğum boyunca futbol oynadım
Mahalledeki oğlanlarla
Yoktu farkım onlardan
Göğüslerim çıkana kadar

Sonra çıkaramaz oldum tişörtümü
Su dökmek için çıplak sırtıma
Güneş arabaları kavururken
Kenar mahallelerin asfalt sokaklarında

Öyle yalnızdı ki adam şehrin tek تنها avlusuna
Kabul etti bizi kendine bile zor katlanırken
Bize bir iş ve kalacak yer verdi

Nedir gördüğün diye sorarsan çocukluğumda
Her yerde savaş ve bir kedi
Doğuran merdivenin altında

Karla kaplı tepeler
Tepeler çamurla kaplı
Kardelenlerin filizlendiği

*

Sisak'tan Dubrovnik'e gitmek istesem
Bir pasaportum olması gerekirdi

Yirmi yaşına kadar
Dubrovnik'i sadece
Taht Oyunları'nı seyrederken gördüm.

*

O içtiğin ne diyorum
Çipuro diyor

Turistler uzo içtiğimizi sanıyor
Ama o bulaşık suyunu sadece turistler içer

*

“En sevmediğim şey turistlerdir
Ardından alışveriş merkezleri gelir
Bir halk alışveriş merkezlerinde kendini kaybeder
Ve yerlerine köle devlet gelir
Turistler doluşuyor evimin önündeki kumsala” diyor

“Turistler doluşuyor ve ben kürek çekemiyorum”
Benim için top oynadığım sokak neyse
Odur onun için kumsal
Ve turistler arabalar gibidir

Binlercesi geçer gürültüyle önümüzden

Öğreterek bize sahip olmanın ve ait olmanın
Aynı şey olmadığını

*

Önemli adamlar

Ve adı unutulmayan bir iki kadın

Tursitler parmak arası terliklerle

Tırmanıyor Velebit dağına dünyanın

Ya arkadaşları ya da ölüer hakkında yazıyorlar

Süslü ayrıntılarla donatarak gerçekleri

Ki daha çok yalana benziyor böylece yazdıkları

Sadece tekrar tekrar anlatılabilecek hikayeleri hatırlıyorlar

Bahçede ya da balkonda

Fotoğrafını çekip

Alıp yanlarında götürebildikleri şeyleri

*

Gençliğimde daha çirkin görünürdük biz
Biz dediysem ben ve dünya— değil sevdiklerim

Onları bırakıyorum huzur içinde yatsınlar
Onlara verebileceğim tek iyi şey Huzur

Artık tam da aklımdan geçenleri
Söylemeye çalışıyorum

- hatırla kim olduğunu hala hatırlanacak bir şeyler varken
- bahçen büyüktür ülkenden

Ama hala boynuzlarından tutuyorum şeytanı

- Alnımızı ısırın bir karanlık
- Lekeleri çıkmayan bir şezlong

Bazı günler kendimle savaşıyorum
Parlıyor diye aya bir balta fırlatıyorum
Geç kaldı diye bıçak çekiyorum bir trene

- insanların kusurları en tehlikeli şeydir
kusurlarını erdem sandığında -

Benden zayıflara vurmuyorum ilk yumruğu onlar atsa da

Yolda yürürken
Hatırlamaya çalışıyorum
Bütün bu önemsiz ayrıntıları

PATLICAN

Biliyor musun, artık benim yurdum burası
dedi annem, bakarken
çocukları gibi özenle yetiştirdiği
patlıcanların yarısını kapladığı bahçeye,
zor kazanılmış parayla alınmış bir karış toprak
zahmetle kazılmış soldan sağa
örer gibi bir kazak.

Öbür yarısının hala belenmesi gerek
ve küreğin her savruluşu büyütüyor
çocukluğunun geçtiği köyle
bu bahçenin arasındaki mesafeyi
ileri doğru her adım yeni bir boşluk
ama her adım bir neden aynı zamanda
yürümeye devam etmek için
her çukura bir hatıra diyor annem
hatırasını çoktan gömülmüş

artık var olmayan yüzlerin
Hayatında belki bir belki iki kere gittin oraya
Ve bir yıl daha uzundur buradasın
orada olduğundan—
Annem bir an duraklıyor ve
etnik temizlik günlerinde doğdun sen diyor
ama temiz hiçbir şey yoktu

dođduđun hastanede

—bir mucize, hayatta kalmıř olman bile—

annemin çıplak bedeni kuşatılmıştı

can çekiřen askerler ve sivillerle

doğdum hiçbir kadının
doğum yapmaması gereken bir yatakta
hiçbir çocuğun doğmaması gereken bir dünyaya
hastane hastane değil
bir insanlık suçuydu adeta

Yavaşça kolunu kaldırıyor
bileğiyle alındaki teri silmek için
ve toprağı kazmayı bırakıyor

Sessizce biniyoruz arabaya,
birkaç saat sonra sınır polislerini görüyoruz

Annem hala sevmiyor onları

Annanem hiç değişmemiş
yüzünde kocaman bir gülümseme
ve aynı yıpranmış gri elbiseyle

Bahçe kapısından, gözlerini kısmış, bize bakıyor

Patatesli börek yapmış

Artık hiçbir şey hatırlamadığı halde
annemin yüzünü mükemmelen hatırlıyor

Hiç değişmiyorsun kızım diyor
uzanıp yanaklarımı okşarken

UZAKLARA BAKANIN GÖZ KAPAKLARI

Öksürdüm çıkardım boğazımdan bir kuş
şakıdıkça fişkırdı gagasından ulu bir ağaç

Rahmim tek kulaklı bir çaydanlık
ciğerim altın bir kaz

Gerçeklik bunlara dokunamaz

Hastayım ama keyfim yerinde
gözlerim ışıldıyor ve
ve hiç uykum gelmiyor

Gelirken ilaç getirme
ilaçla şifa bulmaz bu hastalık

Giderek daha az insanım
giderek daha fazla meşe

İçimdeki boşluğun içinde
daha büyük bir boşluk
ki bu sensin, böylece ölümsüz

*

Kapıma vardığında
baltanı orada bırak
ihtiyacın olmayacak ona

*

Bu sabah derede
elleriyle balık yakalayan
çocuklar gördüm

Avuçlarını birleştiriyorlar
uzaklara bakarken kısılan göz kapakları gibi
balıklar bir kelebek gibi sığıyor

Ve tabaklarına konuyor

Tüm bunlar balığın gözlerini
kamaştıran bir ışık oyununda oluyor

Balık geliyor, sığıyor
ve balığın sonu geliyor

*

Yüzerce çocuk ve binlerce balık gördüm
altın halkalarla balıkçılık oynarken
çocuk halkayı kaldırır
güneş ışınlarını yakalamak için
balık bir yarım ay gibi geçer içinden halkanın

İşte böyle çocuklar gençlik ve uykuya doyar
ve ışık ve sıçrayışlara balıklar

Yani balığa doyar çocuklar

Ey güneş, kör ediyorsun her şeyi gören migreni
zalim ve adil
çoğaltıyor ve öldürtüyorsun bizi
birbirimizle
birbirimize

Elimizde taşıdığımız halkalar
sana benziyor
tapındığımız sana

*

Bugün ağır ve sıcak başımda tacım

Aşağıdan bakınca,
eriyen karlar küçük çelenkler gibi
toplanmış sanki buklelerimde

Çok yukarıdan bakınca
bir kadın karların üstünde
ışıldayan, bir orman yangını gibi

Halka esniyor
kalbin üstüne koyulunca
böylece kırılmıyor genişlese de

Kaz sürüleri
güneşe doğru uçuyor
binlerce yıldır uçuyor

BALIK

Balık böyle tutulur diyor bana
Avuçlarını birleştirip küçük bir kayık yap
sonra ağla o tabağın içine

Balık derisi yüzülerek temizlenir
bıçağın diliyle
iç organlarını çıkar ve koy masaya

Sonra yaralarına bir iğne tak
unutma yaraların zaten orada
ve bütün mesele de bu

Güneşten bile sıcak olduğuna emin ol
ve hızlıca ver balığı fırına

Balık hızlı pişirilmeli
yoksa unuttur balık olduğunu

Balık pişerken
gözlerini tepsiden ayırma
ve tepsiye sen bir balıksın de

sen bir balıksın
sen bir balıksın

DOKSANLARIN SAÇLARI

Hepimiz tam çıkmışız

Budur tanımlayan bir insanı—
ne kadar uzun tutabildiği

kendi verdiği pozu

Yani ben diyorum, bacaklarım biraz kıllı,
armut yiyorum
ve kendime yetiyorum

Dün gece seni gördüğüm rüyadan
kalanları tükürüyorum
önemsiz artıklar gibi

Sen altın bir saat gibi nefes alıyorsun
ilkyazda çimenlerin üstüne bırakılmış

*

Sana güvendiğimi söyleyebilirim
ben hala hayal kuruyorum
insanlık dediğın doksanların saçlarıdır
nostaljik bir telafi
orijinalini geçmeyen asla
bizim doksanlarımız değil kastettiğim

grunge ve Rachel saçları
yaşayamadığımız ergenlik yılları

Televizyon dizilerinde izlediğimiz
rahatça büyüyen gençler
taklit ettiğimiz yıldızların davranışları
ve giyim tarzları

Bütün çirkin şeyleri düşünüyorum
Bıçak gibi tırnakların kırılması ve
Faiz oranları

Rujunu açıp söküyorum
Bir kesik çıkıyor içinden
Bir öpücük yerine

*

Her Őeye sahip olabilirdik
kusursuz ve kısa cümleler kurabilirdik
tamamen çıplak olabilirdik
yeni dođmuŐ insan yavruları kadar
evimiz yoksa ne olmuŐ
bizim onurumuz var sığınacak

sen pas gibi sessizsin
diŐlenmiŐ bir evin çatısındaki
bir seferinde arabayla yanından geçtiđimiz

*

Ellerim büyük
dişlerim küçüktü doğduğumda
sonuçta torunuydum
bir inşaat ustasının

Göbek bağım boynuma
dolanmıştı
yine de kaldım hayatta

İlk işim
başarısız bir intihar girişimi

İlk zaferim
kendi ölümüm karşısında

Sonradan doldu içime mutluluk
hala açık bingıldağımdan

Aşkım bana ilk ninni söylediğinde
kapandı o oda.

*

İlk adetimi
gömdüm temellerine
ve anında yıkıldı ev

*

Bir zamanlar iyiydim

Başkalarının köpeklerini beslerdim

sahipsiz kedileri severdim

iki kez başka bir ülkeye taşındım

Senin toprakların artık bütün bu topraklar

Senin aşkın artık bütün bu aşklar

Bütün bu sessizlik senin

BEKLEYİŞ

bedenlerimize tüm dünya tarihinden fazla anı sığar
tarih altın bir patatestir

aŐk dünyayı kurtaramaz
aŐk, aŐık olduĐumuz kiŐiyi bile kurtaramaz

beden uzanır toprağın altına
toprağın bedeni bekler ayaklarımızın altında

hala tarihin merkezi midir beden—
altında hiĐbir Şey bŧyŧmeyen, ŧstŧnde hiĐbir Şey yŧrŧmeyen

fazla zamanımız kalmadı dŧnyanın sonuna

NEZAKET AYIRIR GÜNDÜZÜ GECEDEDEN

İki köpek besliyor bahçede kadın , sonsuz
kırmaları kim bilir kaç cinsin
evin arkasında nar ağacı bir yaraya benziyor
pislikten, bakımsızlıktan açılan

Bütün gün onlara bağırdığını duyuyorum
gri bir kuş gibi tiz bir çığlıklarla
sonra fazlaca insanca ağlayarak
sesine kulak kabarttığımda
suyun arkasından gelir gibi
hayatımı mahvettiniz, sizin yüzünüzden böyle yalnızım
dediğini duyuyorum
ve havlayarak yanıt veriyor köpek
göreceksin bir gün ölüp gittiğimde
kimin kanını sileceksin o zaman yerlerden

Bilmiyorum kocasıyla konuşuyor
ve ona bir köpek gibi mi davranıyor
yoksa köpeğiyle konuşuyor
ve ona kocası gibi mi davranıyor

Kuşku yok sevgidir ayıran şey bir ev köpeğini bir sokak
köpeğinden
nezaketin ayırdığı gibi gündüzü geceden
ve neredeyse eminim yoktur hiçbir şey
ayıran insanı hayvanlardan

Karanlıkta görmek zor, nar şurubu
tüylerinin arasından hızla akıyor
polipler nar taneleri
dikenli tasmanın boynuna battığı yerden fişkıran
bilmiyorum ölüm mü derisinden içeri sızmaya çalışıyor
hayat mı dikenlerin izinden dışarı kaçıyor

Soğuk bir kış günü
donmuş patikada kaydı
ve bacağını kırdı kadın

Sonunda öldüğünü düşledim
kendine de köpeklerle de işkence etmeye bir son verdiğini
kar tutu narlar
kadının bacağı, köpekler ve polipler

Düşledim testereyle zincirlerini kestiğimi

Ve kadının yüzlerce köpeğini saldıgını
ölüler ve diriler
sonunda ayrıldılar

Köpekler bahçeden çıktılar
ve patikada yatan kadının
kederini yediler; aralarını yaladılar

KINDNESS SEPARATES DAY AND NIGHT

THE MOVE

the moving of our organisms happened
overnight

we threw off our fleshy armor
and forgot how to feel burdened

this didn't bother us much

the body vibrates as it lies by the lake

a water lily grows out of its ears
and its spine is an arrow
pointing south

where do colors go
when petals fall and return to the soil's embrace?

into your nose

they go into your nose

PASSPORT

The first couple of months

I didn't speak

When I finally spoke, I couldn't stop

I found out about the difference between a sponge and a
lightbulb

learned grandma's words and created my own

I could talk about everything

except myself

That remained in place

for the first twenty years

*

My first words were wha-dee
uttered before a plate of bean stew
What's this?

There was no one around that morning
who might see themselves in those words
who might want to lie that my first word was daddy

My first words cheered up mostly me
Father was sad because he'd missed them
Mother was angry because they were a mark
of his absence

He worked in a different town to put food on our table
That's why he never ate with us
That's why we ate in silence
That's why he ate our silence upon his return

Mother sees him at the door and says
I wish you weren't back
What she meant was
I wish you'd never left

I wish no one had to leave
Such departures belong to those

who never wanted to go

They are the departures of those with nowhere to return

*

A shortage of home, too many apartments
The first five years in Bjelovar, Zagreb, and Sisak several times

We arrived at Germany's doorstep; they didn't let us in
Despite my granddad saying I built those apartments

At university in Zagreb, they asked me where I was from

I was in my birthplace
only at my birth
And over where I grew up I was always
the girl with a strange accent

All this was resolved when I went abroad
Where our accents all sounded the same

Now I leave only when I wish
And remain as long as I need to

If anyone wants to know the difference
between leaving and returning:

the difference is in me

*

He drinks a Greek drink, the same as the Croatian one
just triple
a nut mix always comes with the drink
a sign of hospitality

The first tree I ever saw here was an orange tree
the cities are so full of concrete they plant these fragrant trees

If you look up a little, you'll see greenery hanging off the
balconies
The Greeks have these floating lawns and we have gardens
That is why I joked that he was a bird
who lands on the balcony and pecks at the almonds

I have to have a garden
because I sit there and drink homemade elderflower juice

Here, sunbathe, you lizard, he says
and points at the sea

*

Most of my childhood
I played football with the neighborhood boys
entirely like the other players
then my breasts grew

I could no longer remove my t-shirt
and pour water on my bare torso
when the sun bakes the cars
on the cracked asphalt of the suburbs

the city's courtyard that sat so lonely
it accepted even us, even though it could hardly stand itself
offered us a job and a place to live

What did I witness in that childhood?
A fight here and there, a cat having her litter
under the stairs

A hill covered in snow
tons of mud on the hill after the snow
then snowdrops sprouting

*

If I had wanted to travel from Sisak to Dubrovnik
I would have needed a passport

In my first twenty years
I only saw Dubrovnik
on Game of Thrones

*

I say, what's that
he says, tsipouro

The tourists think we drink ouzo
but ouzo is the swill that the tourists drink

*

I don't like tourists

Big shopping centers usually follow in their wake
community leaves with them and a slave state takes over

He says tourists come to the beach in front of my house
and then I can't go out on my kayak
That beach is for him what that bit of the road was for me
that I used to play football on
and the tourists are like cars

They pass by in loud numbers

They remind us that a space doesn't belong to us
even if it is where we spend our lives

They teach us that to own and to belong
are not one and the same thing

*

Historic men
and the few remembered women
are tourists in flip-flops on the Velebit of the world

They wrote either of friends, or the dead
That is why they decorated all truths
made them look more like lies

They remembered the things that could be retold
in the garden or on a balcony
photographed and stuffed in a pocket

taken along

*

In my youth I presented
an uglier version of what we are
myself and the world—but not my loved ones

I let them rest in silence

That silence was the best
I could give

Today I try to say it
exactly as I think it is

—remember who you are while there is still something to
remember

—a garden is bigger than a country

But still I catch some devils by their horns

—an evening that bites the face

—a lounge chair with an indelible stain

There are days I'd fight myself

Threw an axe onto the moon because it was shining
chased a train with a knife because it was running late

—people's flaws are most dangerous
when we mistake them for virtues—

I don't strike the weak even if they strike first

As I walk along the road
I am careful to remember all
the irrelevant things

AUBERGINE

You know, this is where I'm from now
mother told me while watching the half of the garden
that was full of aubergines she'd grown
with too much care, like children, on a small plot of land
she'd bought with hard-earned money
dug up laboriously left-to-right, upward
as if knitting a vest

The other half still has soil that needs digging
and it seems that with each wielding of the spade
she increases the distance between the village of her childhood
and this yard in which we stand
as if each step forward is a new void
but that, also, each new void is a reason to move on
In each hole she plants a memory
of long buried faces

Over there no longer exists
Although you'd only visited maybe twice in your life
and I have already been here a year longer
than I had spent in—
and she pauses before saying
that I was born in the times of ethnic cleansing
but there had been nothing clean

in the hospital where I first appeared
—miraculously alive—
while the splayed flesh of my mother was surrounded by dying
soldiers and civilians

—her flesh—and that I was born in a bed
in which no woman should ever give birth
and no child ever meet the world
that such hospitalization cannot be called a service
but a crime against humanity

She lightly raised her elbow
to wipe the sweat off her brow with the back of her hand
and to stop digging

We got into the car in silence
After several hours we saw the border police

She still doesn't like them

Just like the last time I saw her
granny wears a worn-out gray dress
and a wide smile

She stands at the gate, squinting

She's made potato pie for us

Although she has remembered nothing for years now
granny can still perfectly recall my mother's face

You haven't changed at all, daughter
She says, and reaching out her hand
strokes my cheek

THE EYELIDS OF THE LONGSIGHTED

I coughed up a bird, and it sung
A fat tree branched out of its beak

My uterus is a teapot with one ear
my liver is a golden goose

Reality cannot touch them

I am ill, but in high spirits
my eyes glisten and close
slower than usual

When you come over, don't bring medicine
This sickness is not to be cured

Inside my void
there is a bigger void
that makes you eternal

*

When you get close
leave the axe outside
you don't need it

*

This morning at the streaming I saw
boys catching fish
bare handed

They fold their palms
like the longsighted fold their eyelids
and fish jump like butterflies

land on their plate

all of it happens as part of the game
the light dulls the eyes of the fish

a fish happens then a leap
and then comes the end of the fish

*

I have seen hundreds of boys and thousands of fish
as they play fishing with golden hoops
The boys lift the hoops up to the sky to catch
glints of sun
fish pass through them like half moons

That is how boys are full of youth and sleep
and the fish are full of light and leaps

The boys are so full of fish

Oh Sun, you blinding all-seeing migraine
cruel and fair
that makes us multiply and die
one with another
one in another

the hoops we carry in our hands
are your shape
to which we pray

*

Today the crown of my head is heavy and warm

Witnessed from the ground, melted snow
gathers tiny locks of my hair
into small wreaths

Witnessed from the sky
it's a body shining in the snow
like a forest fire

The hoop stretches
placed around the heart so it doesn't crack
from its own expansion

Flocks of geese
fly towards the sun
for thousands of years

FISH

He tells me: this is how to catch fish
You put your palms together so they form a small boat
and then you cry into that plate

Fish is cleaned by opening its skin
with the knife's tongue
you take out the organs and place them on the table

Then you place a hook in each of your wounds
The wounds are already there
that's the whole point

You make sure that the oven is hotter than the sun
and you quickly put the fish inside

Fish must be cooked quickly
otherwise it'll forget that it is fish

While the fish is cooking
keep your gaze in the tray
and keep telling the tray you are fish

you are fish
you are fish

'90S HAIRSTYLES

Every one of us is visible

That is what defines a person—
—how long one can bear

their own exposure

I tell you this, my legs half-hairy
as I eat a pear
and am enough for myself

I cough out the remains
of what I had dreamt of you
and declare them almost irrelevant

You breathe like a golden clock
left on the grass in springtime

*

It can be said that I trust you
Still I dreamt
that humanity is '90s hairstyles
a nostalgic supplement
which never outdoes the original
I am not referring to our nineties
I am referring to the Rachel and grunge
the teenage years we couldn't have

The comforting depictions of such youths
we watched on TV
playacting the actors' moves
and their clothes

I dreamt of all the ugly things
blade-nails and the flexibility
of interest rates

You take the lid off the lipstick and twist
A cut emerges out of it
instead of a kiss

*

We could have everything
speak in perfectly simple sentences
Be completely bare
freshly birthed humans
for whom the loss of shelter
is not a loss of dignity

You're as silent as the rust
on the toothed house
which we once drove by

*

I was born with large fists
and small teeth
the granddaughter of a builder
and a construction worker

I came into the world
hanging by the neck on the umbilical cord
and survived

My first work was
a failed suicide attempt

My first victory was
the victory over my death

Happiness poured into me afterward
through an open fontanelle

When love sung me a first lullaby
and then closed me

*

I buried my first period
into the foundations of a house
and it immediately collapsed

*

I was good once

Fed a stranger's dog
stroked a nobody's cat
moved to someone else's country twice

All those countries are now your countries
All that love is now your love
All that silence is yours

WAITING

the body stores more memory than world history
history has a golden potato

love cannot save the world
love cannot even save those who love

the body lays in the ground, buried
the body of the ground waits below our feet

it is still in the core of history—nothing grows and nothing walks

we don't have any more time for the end of the world

KINDNESS SEPARATES DAY AND NIGHT

She keeps two dogs in the garden—mutts
of who knows how many breeds
Behind the house, the pomegranate shrub resembles a wound
made by a lack of grooming
shampooing, care

I hear her yelling at him every day
screeching like a gray-haired bird and then, all too humanly
weeping from the throat
When I prick my ears to hear her
as if through water
you've ruined my life and I have no one because of you
and the barking of the dog
but you'll see, one day when I'm gone
whose blood you'll leach off then

and I don't know if she's speaking to the husband
treating him like a dog
or the dog, treating him like a husband

I am sure that love divides a pet dog from a stray
just like kindness separates day from night
and I am ever more convinced that nothing worth mentioning
separates humanity from other animals

Nothing tangible is visible in the dark, the pomegranate shrub
seems to flood fast through its fur
Pomegranate fruit are polyps
that form on the neck where the chain digs in
and they peep out from under the fur
I am unsure if it's death rushing through the skin
or life breaking through the chain

One especially cold winter

She slipped on the frozen path when feeding the dogs
and broke her leg

I dreamt that she had finally died
and stopped torturing herself and the dogs
that the frost had settled and covered the pomegranates
the leg, and the polyps

I dreamt that I came with a saw, cut their chains

and liberated hundreds of her dogs who
alive and dead
finally left

they left on the path
that leads out of the courtyard
to eat her sadness and lick her wounds